

УДК 330.322:338.1

DOI: <https://doi.org/10.30838/EP.218.196-205>**Самодай К.С.**

Сумський державний університет

Samodai Kateryna

Sumy State University

<https://orcid.org/0000-0002-8462-2976>**Височина А.В.**

кандидат економічних наук

Сумський державний університет

Vysochyna Alina

PhD in Economic Sc.

Sumy State University

<https://orcid.org/0000-0001-9490-1026>

ЕКОНОМІЧНІ ВТРАТИ УКРАЇНИ ВНАСЛІДОК ВІЙНИ ТА ЇХ ІНВЕСТИЦІЙНО-ФІНАНСОВИЙ ВИМІР

Стаття присвячена комплексному дослідженню інвестиційно-фінансових збитків економіки України, спричинених повномасштабною війною. Узагальнено та систематизовано основні види прямих і непрямих економічних втрат, зумовлених руйнуванням виробничої та соціальної інфраструктури, скороченням інвестиційної активності та зростанням фінансового навантаження на державу. Проаналізовано динаміку прямих іноземних інвестицій, дефіциту державного бюджету, державного боргу та зовнішнього фінансування. Визначено роль міжнародної фінансової підтримки як компенсаторного механізму покриття дефіциту внутрішніх ресурсів. Особливу увагу приділено збиткам системи охорони здоров'я як прикладу поєднання інвестиційних, фінансових і бюджетних втрат. Досліджено регіональну диференціацію економічних збитків та визначено ключові напрями їх подолання в умовах війни і повоєнного відновлення.

Ключові слова: економічні збитки, воєнні втрати, прямі іноземні інвестиції, дефіцит бюджету, зовнішнє фінансування, регіональна диференціація, охорона здоров'я.

UKRAINE'S ECONOMIC LOSSES AS A RESULT OF THE WAR AND THEIR INVESTMENT AND FINANCIAL IMPLICATIONS

This article is devoted to a comprehensive study of Ukraine's economic losses resulting from a full-scale war and their investment and financial implications. The study summarizes and systematizes the main types of direct and indirect economic losses associated with the destruction of productive and social infrastructure, deterioration of the investment environment, reduction of investment activity, growth of budgetary expenditures, and increasing public debt burden. The article analyzes the dynamics of foreign direct investment inflows and identifies the main factors behind the sharp decline in investment activity, including increased security risks, infrastructure destruction, labor shortages, and deterioration of Ukraine's location advantages.

Particular attention is paid to the financial and budgetary consequences of the war. The dynamics of the state budget deficit, defense expenditures, public debt, and external financing is analyzed. The role of international financial assistance as a compensatory mechanism for covering the deficit of domestic financial resources and maintaining the financial stability of the state is substantiated. The study also examines losses in the healthcare system as an example of the interaction between investment, financial, and budgetary dimensions of war-related losses. Healthcare losses are considered not only as sectoral damages but also through the human capital approach, since the destruction of medical infrastructure and reduced access to healthcare have long-term economic consequences.

The article systematizes the interrelationship between different dimensions of war-related economic losses and demonstrates their cumulative impact on the national economy. The regional differentiation of losses is characterized with consideration of the intensity of hostilities, scale of infrastructure destruction, economic specialization of regions, population displacement, and differences in investment potential. The study identifies the importance of regional

ISSN друкованої версії: 2224-6282

ISSN електронної версії: 2224-6290

© Самодай К.С., Височина А.В., 2026

disparities for the development of effective recovery policies. The results can serve as a basis for assessing the economic consequences of the war and determining priorities for Ukraine's post-war reconstruction, restoration of investment attractiveness, strengthening financial sustainability, and mobilization of domestic and international resources.

Keywords: economic losses, war-related losses, foreign direct investment, budget deficit, external financing, regional differentiation, health care.

JEL Classification: E22, F21, H56, H63.

Постановка проблеми. Повномасштабна війна Росії проти України, що триває з 24 лютого 2022 року, спричинила безпрецедентне руйнування економічного потенціалу країни. Станом на 31 грудня 2025 року, за спільною оцінкою Світового банку, ООН та ЄС, обсяг прямих збитків становив 195,1 млрд дол. США, соціально-економічних втрат - 666,7 млрд дол. США, а потреби у відновленні на наступні 10 років - 587,7 млрд дол. США [1, с.15]. Водночас вплив війни не обмежується фізичними руйнуваннями, а проявляється у відтоку інвестиційного капіталу та структурній перебудові державних фінансів. Прямі іноземні інвестиції скоротилися з 7,32 млрд дол. США у 2021 році до 0,35 млрд дол. США у 2022 році, а у 2025 році чистий приплив становив 2,60 млрд дол. США, що на 25,6% менше попереднього року. Одночасно видатки на сектор безпеки й оборони у 2026 році заплановані на рівні 27,2% ВВП за початковим планом, дефіцит бюджету - 18,5% ВВП, а державний борг має перевищити 101% ВВП [2, с.32]. Таким чином, для комплексної оцінки масштабів втрат економічного потенціалу України недостатньо враховувати лише прямі та непрямі секторальні збитки. Необхідним є їх узагальнення в інвестиційно-фінансовому вимірі з урахуванням регіональної специфіки, оскільки понад 80% руйнувань зосереджено у прифронтових і прикордонних регіонах.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Оцінювання наслідків війни для економіки України здійснюється передусім у межах методології Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA1–RDNA5), яку розвивають Світовий банк, ООН та ЄС. KSE Institute регулярно публікує деталізовані оцінки прямих і непрямих фінансових втрат за секторами у співпраці з профільними міністерствами та НБУ. Динаміку прямих іноземних інвестицій в умовах війни та роль реінвестованого прибутку досліджують Хедегаард М., Гриценко Л. та Деркач Л. Бюджетно-фіскальні наслідки війни, зокрема зростання оборонних видатків, дефіциту бюджету та боргового навантаження, проаналізовано Т. Богдан і в оглядах KSE Institute [3, с.47]. Питання зовнішнього фінансування як механізму покриття дефіциту внутрішніх ресурсів висвітлено у документах Європейської комісії, Європейського парламенту та Ради ЄС.

Водночас інвестиційний і бюджетно-фінансовий виміри втрат здебільшого розглядаються окремо, а регіональна диференціація не отримує достатнього відображення в єдиній грошовій оцінці. Це зумовлює потребу в комплексному дослідженні, яке поєднає зазначені виміри на національному та регіональному рівнях.

Мета статті полягає у систематизації економічних

втрат України внаслідок повномасштабної війни та аналізі їх інвестиційно-фінансового виміру через зміни інвестиційної активності, бюджетного навантаження і потреб у фінансуванні відновлення з урахуванням регіональної диференціації та особливостей системи охорони здоров'я.

Методи дослідження. Для досягнення поставленої мети використано комплекс загальнонаукових і спеціальних методів економічного аналізу. Системний та порівняльно-аналітичний методи застосовано для оцінювання масштабів і динаміки інвестиційних та фінансово-бюджетних втрат України в умовах війни. Методи статистичного і структурного аналізу використано для дослідження змін обсягів інвестицій, бюджетного дефіциту, державного боргу та зовнішнього фінансування. Методи узагальнення й систематизації застосовано для визначення ключових тенденцій та взаємозв'язків між воєнними руйнуваннями й фінансово-економічними наслідками на національному та регіональному рівнях. Графічний і табличний методи використано для наочного представлення результатів дослідження.

Виклад основних результатів дослідження. У межах дослідження інвестиційно-фінансовий вимір економічних втрат розглядається через взаємозв'язок руйнування активів, скорочення інвестиційних потоків, посилення бюджетного навантаження та зростання потреб у фінансуванні відновлення. Регіональний аналіз дає змогу визначити територіальну концентрацію руйнувань і відмінності у потребах залучення ресурсів. Система охорони здоров'я розглядається як галузевий приклад поєднання втрат інфраструктури, додаткових витрат на забезпечення послуг і довгострокових наслідків для людського капіталу. При цьому прямі збитки, непрямі втрати та потреби у відновленні є різними аналітичними категоріями й не підсумовуються в єдиний показник. На початку 2026 року зафіксовано перше з 2022 року квартальне падіння реального ВВП, спричинене посиленням атак на енергетичну інфраструктуру та стриманою бюджетною політикою на тлі затримок міжнародного фінансування. За показником доданої вартості (реальним внеском у ВВП) найбільших втрат зазнали промисловість, будівництво та послуги у розмірі 249,1 млрд дол. США, тоді як за показником виручки лідирує торгівля - 696,3 млрд дол. США [3]. Така статистична інформація підтверджує, що саме показник доданої вартості точніше відображає втрату продуктивного економічного потенціалу. У табл. 1 представлено узагальнену інформацію щодо економічних втрат, спричинених війною в Україні.

Таблиця 1

Загальні економічні втрати України, 2022–2026 рр.

Показник	Значення
Прямі збитки через руйнування інфраструктури (кумулятивно, станом на 31.12.2025)	195,1 млрд дол. США
Соціально-економічні (непрямі) втрати (кумулятивно)	666,7 млрд дол. США
Потреби у відновленні на наступні 10 років	587,7 млрд дол. США
Непрямі втрати за виручкою (лютий 2022 — грудень 2026, прогноз)	1 699,3 млрд дол. США
Непрямі втрати за доданою вартістю	598,7 млрд дол. США
Падіння реального ВВП у 2022 році	–28,8%
Зростання реального ВВП у 2023 / 2024 / 2025 рр.	+5,5% / +2,9% / +1,8%
Реальний ВВП, I квартал 2026 р. (у річному вимірі)	–0,5%

Джерело: складено на основі [3, 4, 6].

Наведені в таблиці показники сформовано за різними методологіями обліку. Прямі збитки (195,1 млрд дол. США) обчислюються за методологією RDNA як вартість заміщення пошкоджених основних фондів у поточних цінах на дату оцінки – це показник запасу у фіксований момент часу. Натомість непрямі втрати за версією KSE Institute є показником потоку, тобто кумулятивним недоотриманим вигодою або доданою вартістю за весь період війни, а тому включають ефект мультиплікації первинного шоку через міжгалузеві зв'язки та тимчасову втрату виробничих потужностей навіть без їх фізичного руйнування (наприклад, через розрив логістичних ланцюгів чи відтік робочої сили). Показники виручки і доданої вартості також не тотожні, так як перший включає проміжне споживання і завищує реальний внесок сектору в економіку, тоді як другий – очищений від подвійного рахунку, що робить його методологічно кориснішим для оцінки втрати продуктивного потенціалу, хоча в публічній площині частіше фігурує саме показник виручки через його вищу медіану виразності [6]. Показник потреб на відновлення (587,7 млрд дол. США) є не сумою перших двох, а окремою прогнозовою оцінкою вартості відбудови за стандартами "build back better" на горизонті 10 років, що включає інфляцію будівельних матеріалів, підвищені стандарти енергоефективності та стійкості до подальших ризиків, а тому систематично перевищує суто відновлювальну вартість пошкоджених активів. Фіксація ж негативної динаміки реального ВВП у I

кварталі 2026 року після трьох років відновлювального зростання є емпіричним підтвердженням тези про нелінійний, а не монотонний характер повоєнного відновлення, тобто воно вразливе до вторинних шоків (посилення ударів по енергетиці, затримки зовнішнього фінансування) навіть за умови накопиченої адаптації економіки до умов війни.

Інвестиційний вимір економічних втрат України внаслідок повномасштабної війни є одним із найбільш суттєвих, оскільки скорочення припливу прямих іноземних інвестицій (ПІІ) обмежує можливості економічного відновлення, модернізації виробничого потенціалу та довгострокового зростання. Як показано на рис. 1, у 2022 р. чистий приплив ПІІ скоротився до 0,35 млрд дол. США порівняно з 7,32 млрд дол. США у 2021 р., тобто приблизно на 95,2%. Це значно перевищило падіння реального ВВП у 2022 р. (28,8%), що свідчить про високу чутливість інвестиційних потоків до безпекових та макроекономічних ризиків.

У 2023–2025 рр. спостерігалася часткове відновлення ПІІ, однак воно значною мірою забезпечувалося реінвестованими прибутками, а не надходженням нового зовнішнього капіталу. Зокрема, у 2023 р. реінвестований прибуток становив понад 74% загального обсягу ПІІ. Отже, відновлення інвестиційних потоків переважно відображало використання вже наявного в українській економіці капіталу, а не масштабне залучення нових іноземних інвестицій.

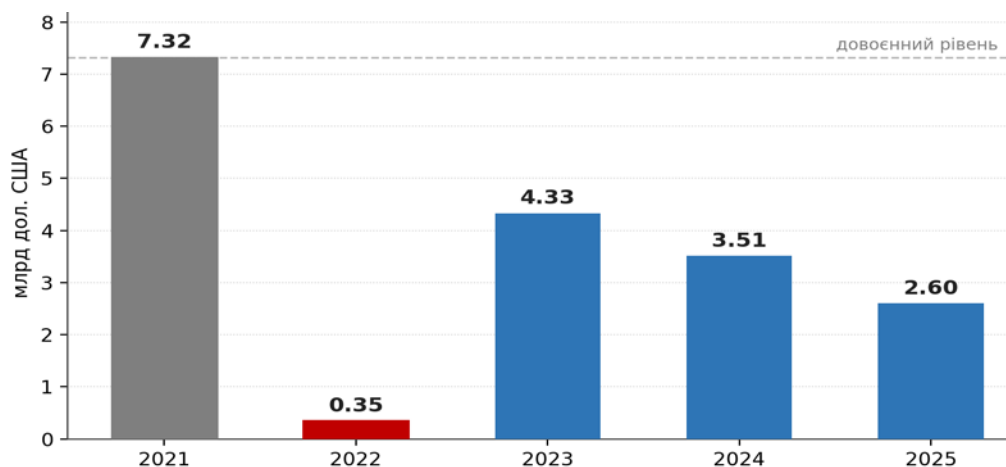

Рис. 1 Динаміка чистого припливу прямих іноземних інвестицій в Україну за 2021–2025 рр., млрд дол. США

Джерело: складено на основі [2, 4, 7].

Важливим індикатором структурних втрат інвестиційного потенціалу є також накопичений запас прямих іноземних інвестицій. На початок 2024 р. його обсяг в Україні становив близько 55,8 млрд дол. США, що суттєво поступається аналогічному показнику Польщі – близько 270 млрд дол. США. Така різниця свідчить про значне відставання України за масштабами накопиченого іноземного капіталу та обмеженість її інвестиційної бази на тлі повоєнного відновлення. Водночас потреба України у залученні ПІІ для забезпечення стійкого повоєнного розвитку оцінюється на рівні 10-15 млрд дол. США щорічно, що у 4-6 разів перевищує фактичний обсяг припливу інвестицій у 2025 р.

Окремою проблемою залишається обмеженість інституційних механізмів страхування та компенсації інвестиційних ризиків, пов'язаних із війною. З метою часткового зниження таких ризиків міжнародними фінансовими інституціями та урядами-партнерами було започатковано низку спеціальних механізмів. Зокрема, Багатостороннє агентство з гарантування інвестицій (MIGA) у межах Трестового фонду SURE TF надало гарантії на суму близько 605 млн дол. США. У лютому 2026 р. DFC уклала з Kniashha VIG угоду про

перестрахування на 25 млн дол. США, передбачивши покриття до 100 млн дол. США для підприємств малого та середнього бізнесу, що функціонують поза прифронтовими територіями. Додатковим інструментом став Американсько-український інвестиційний фонд відновлення (URIF), започаткований із капіталізацією 150 млн дол. США [10]. Незважаючи на позитивне значення зазначених механізмів, їхній масштаб наразі залишається недостатнім порівняно з обсягом інвестиційних ризиків та потребами економіки України. Станом на середину 2026 р. повне покриття MIGA отримала лише одна українська компанія, що свідчить про поступове, але повільне розгортання механізмів страхування воєнних ризиків. Відтак, забезпечення масштабного припливу приватного іноземного капіталу потребує не лише розширення обсягів гарантійного покриття, а й формування комплексної системи зниження політичних, безпекових, валютних та регуляторних ризиків.

Динаміку показників, наведену в табл. 2, доцільно розглядати крізь призму парадигми, відповідно до якої рішення щодо здійснення ПІІ визначається перевагами власності, розташування та сприйняття.

Таблиця 2

Чистий приплив прямих іноземних інвестицій в Україну, 2021–2025 рр.

Рік	Приплив ПІІ, млрд дол. США	Зміна до попереднього року
2021 (довоєнний)	7,32	—
2022	0,35	–95,2%
2023	4,25-4,40	зростання у ~7,6 раза
2024	3,51	–19,8%
2025	2,60	–25,6%

Джерело: складено на основі даних [8; 9; 12].

В умовах повномасштабної війни найбільш суттєво були послаблені саме локаційні переваги України внаслідок зростання безпекових ризиків, пошкодження інфраструктури, логістичних обмежень та дефіциту робочої сили. Це значною мірою пояснює значно глибше скорочення припливу ПІІ у 2022 р. (–95,2%) порівняно з падінням ВВП (–28,8%), що свідчить про високу чутливість інвестиційних рішень до ризику та невизначеності.

Водночас позитивна динаміка ПІІ у 2023-2025 рр. потребує обережної інтерпретації з огляду на методологію, відповідно до якої до складу ПІІ включається реінвестований прибуток іноземних інвесторів. Тому зростання статистичного показника не обов'язково означає відповідний приплив нового зовнішнього капіталу. Додатковим фактором є повернення раніше виведеного капіталу через іноземні юрисдикції. За оцінками НБУ, близько 38% припливу ПІІ у 2024-2025 рр. має ознаки таких операцій. З позицій теорії суверенного та політичного ризику важливу роль відіграють

механізми страхування та гарантування воєнних ризиків, зокрема MIGA SURE TF та DFC. Вони частково компенсують ризики, які приватний страховий ринок не готовий покривати на стандартних комерційних умовах. Проте масштаби таких гарантій залишаються не співставними з орієнтовною потребою України у щорічному залученні ПІІ на рівні 10-15 млрд дол. США. Отже, інвестиційний розрив має переважно структурний характер і потребує довгострокових механізмів зниження ризиків та відновлення інвестиційної привабливості України.

Важливим аспектом оцінювання фінансових наслідків війни є трансформація державних фінансів, зокрема зростання оборонних видатків, зміна структури бюджетних доходів та посилення залежності від зовнішнього фінансування. Війна зумовила суттєвий перерозподіл бюджетних ресурсів на користь сектору безпеки й оборони, одночасно посиливши потребу у залученні міжнародної фінансової підтримки. Динаміку основних змін у цій сфері представлено на рис. 2.

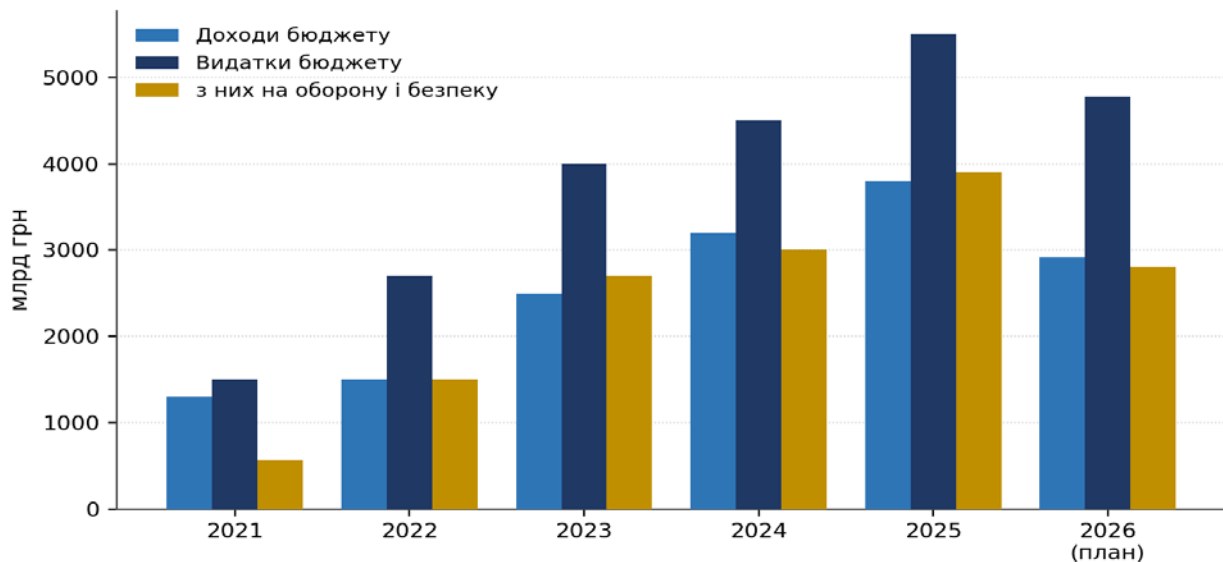

Рис. 2 Основні характеристики державного бюджету України за 2021-2026 рр., млрд грн
Джерело: складено на основі [10, 11, 12].

Фінансування оборони зросло майже вдвісьтеро вже у 2022 році (з 128 млрд грн у 2021 році до 1,1 трлн грн), а фактичні видатки на оборону й безпеку у 2024-2025 рр. систематично перевищували планові показники. У червні 2026 року парламент ухвалив зміни до державного бюджету, які передбачали збільшення фінансування сектору безпеки й оборони на 1,56 трлн грн та зменшення планового дефіциту з 18,5% до 12,1% ВВП завдяки врахуванню зовнішньої грантової підтримки. У таблиці 3 наведено показники початкового бюджетного плану до зазначених змін. Державний борг за планом на 2026 рік має перевищити 101% ВВП (у т.ч. зовнішній борг – понад 80%), що створює довгострокові ризики чутливості державних фінансів до курсових коливань [11]. Змінилася й структура доходів бюджету. Зокрема, частка ПДФО у податкових надходженнях зросла з 12% у 2021 році до 24% у 2025 році, що значною мірою було зумовлено збільшенням надходжень військового збору. Водночас суттєво зросли

неподаткові надходження та грантове фінансування: неподаткові надходження збільшилися зі 175 млрд грн у 2021 році до 1,2 трлн грн у 2025 році, а грантові надходження з 1,3 млрд грн до 548 млрд грн відповідно.

Оскільки внутрішніх доходів недостатньо для покриття дефіциту, критичну роль відіграє зовнішнє фінансування: сукупна підтримка ЄС і держав-членів перевищила 193,3 млрд євро з початку війни, у межах Ukraine Facility мобілізовано 42 з 50 млрд євро, а в січні 2026 року запропоновано новий кредит Ukraine Support Loan обсягом 90 млрд євро на 2026-2027 рр. [10]. Утім, за оцінкою Європейської комісії, потреба України у зовнішній підтримці на 2026 рік становить 43 млрд євро, тоді як підтверджено було лише 22 млрд євро. Таким чином, розрив у фінансуванні залишається суттєвим ризиком для бюджету. Динаміка бюджетних показників (табл. 3), що представлена нижче, ілюструє класичну проблему фіскального простору.

Таблиця 3

Основні параметри держ. бюджету України, 2021–2026 рр

Показник	2021	2022	2023	2024	2025	2026 (початковий план)
Доходи бюджету, млрд грн	1 300	≈1 500	≈2 500	≈3 200	3 800	2 920
Видатки бюджету, млрд грн	1 500	2 700	4 000	4 500	5 500	4 780
Видатки на оборону і безпеку, млрд грн	≈570	≈1 500	≈2 700	≈3 000	≈3 900	2 807
Частка оборони і безпеки у ВВП, %	—	—	—	—	—	27,2
Дефіцит бюджету, % ВВП	—	—	—	—	—	18,5

Джерело: розроблено на основі даних [3, 7, 12].

З погляду гіпотези «подвійного дефіциту», стрімке зростання бюджетного дефіциту в економіці з

обмеженими внутрішніми заощадженнями провокує зростання дефіциту поточного рахунку і відповідно,

посилення зовнішньої боргової залежності. Саме ця тенденція спостерігається в динаміці зовнішнього боргу України, який перевищує 80% сукупного державного боргу. Специфіка українського кейсу полягає в тому, що лівова частка додаткових видатків спрямована не на інвестиційні чи соціальні цілі з очікуваним мультиплікативним ефектом у класичному кейнсіанському розумінні, а на оборонні потреби, що наближає ситуацію до моделі, ефективність якої для довгострокового економічного зростання є предметом дискусії у науковій літературі.

Оборонні видатки підтримують сукупний попит і зайнятість у короткостроковому періоді, але не формують продуктивного капіталу і не покращують структуру платіжного балансу через власний експортний потенціал. Показово й те, що зростання частки ПДФО (передусім за рахунок військового збору) у структурі доходів є прикладом фіскальної консолідації за рахунок домогосподарств у період, коли їхня платоспроможність об'єктивно знижується через війну, що з погляду теорії оптимального оподаткування підвищує соціальну ціну кожної додаткової гривні надходжень порівняно з мирним часом. Розрив між заявленою потребою у зовнішньому фінансуванні на 2026 рік (43 млрд євро) і підтвердженими коштами (22 млрд євро) ілюструє також проблему часової неузгодженості між політичними деклараціями партнерів і фактичним виконанням бюджетних процедур країн-донорів, що є типовим ризиком у міжнародній практиці масштабної післявоєнної допомоги.

Втрати мають виражений територіальний характер: понад 80% загального обсягу пошкоджень і руйнувань зосереджено у прифронтових і прикордонних регіонах. За даними KSE Institute [3], найбільших прямих збитків серед областей зазнали Донецька, Харківська, Луганська, Запорізька, Херсонська, Київська та Чернігівська області, на які припадає від 72% до понад 90% сукупних прямих втрат країни. У той же час такі області як Волинська, Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська характеризуються мінімальними прямими втратами, проте зазнають опосередкованого фінансового навантаження через розміщення внутрішньо переміщених осіб, релоковані підприємства та зростання соціальних видатків місцевих бюджетів.

Регіональна диференціація простежується і в непрямих секторальних втратах – збитків через руйнування об'єктів охорони здоров'я зазнали 19 регіонів, а закладів освіти – 21 регіон, попри те, що активні бойові дії велися лише в 11 областях. Втрата доступу до послуг культури, спорту й туризму торкнулася 12,5 млн жителів щонайменше 6 областей, а ще 13 млн людей у 7 областях мають обмежений доступ до цих суспільних благ. Це підтверджує кумулятивний характер регіональних втрат: області з найбільшими прямими руйнуваннями одночасно демонструють і найбільше навантаження на місцеві бюджети і глибшу кризу втрати нефінансового економічного потенціалу.

Окремої уваги в межах загальної інвестиційно-фінансової картини воєнних втрат економіки України заслуговує сектор охорони здоров'я, що визначається не

лише його соціальною значущістю, а й тим, що на його прикладі особливо наочно накладаються всі три виміри втрат: прямі фізичні руйнування інфраструктури (фінансова вісь), потреба у масштабному відновлювальному інвестуванні (інвестиційна вісь) та додаткове навантаження на бюджет через масштабну потребу відновлення (бюджетна вісь).

За оцінкою KSE Institute, станом на листопад 2024 року прямі збитки інфраструктури охорони здоров'я становили 4,3 млрд дол. США, було пошкоджено 1554 медичні об'єкти, а за відносною динамікою зростання збитків сектор охорони здоров'я (+32%) поступався лише адміністративним будівлям (+60%) та енергетиці (+46%) [5]. У непрямих фінансових втратах економіки сектор охорони здоров'я обліковується окремим рядком: 15,5 млрд дол. США за показником виручки та 11,2 млрд дол. США за доданою вартістю (лютий 2022 – грудень 2026, прогноз) [8]. Показово, що в оновленій методології KSE Institute 2026 року збитки охорони здоров'я вже агрегуються разом із культурою, спортом і соціальними та адміністративними об'єктами в єдиний показник "суспільного сектору" на суму 22,8 млрд дол. США, що ускладнює відокремлене відстеження динаміки саме медичної інфраструктури і є важливим методологічним застереженням для подальших досліджень.

Актуальні дані Міністерства охорони здоров'я деталізують фізичний масштаб руйнувань. Станом на 1 серпня 2026 року підтверджено пошкодження або знищення 2671 об'єкта у складі 850 закладів охорони здоров'я, з яких 338 об'єктів (у складі 126 закладів) зруйновано повністю [9]. Водночас відновлювальний процес також вимірюється конкретними грошовими та фізичними показниками: 752 об'єкти відновлено повністю, ще 317 перебувають у процесі відбудови, 85 зазнали повторних руйнувань, а 232 заклади для забезпечення безперервності медичної допомоги були евакуйовані в інші приміщення. повний обсяг медичних послуг наразі надається на 1634 об'єктах, а частковий – ще на 186 [7]. Найбільших руйнувань зазнали медичні заклади Донецької, Харківської, Херсонської, Луганської, Запорізької та Миколаївської областей. Ця ж група регіонів лідирує і за загальними прямими економічними збитками, що додатково підтверджує кумулятивний, а не секторально ізолюваний характер регіональних втрат.

Найбільш вагомим для бюджетно-інвестиційної картини є показник потреб на відновлення: за оновленою оцінкою RDNA5, загальна потреба у відновленні та відбудові системи охорони здоров'я на період 2026-2035 рр. становить 23,6 млрд дол. США, з яких 11 млрд дол. США – потреби у відновленні надання медичної допомоги та забезпеченні лікарськими засобами, а 12,6 млрд дол. США у відбудові й модернізації мережі закладів первинної медичної допомоги та лікарень, розвитку реабілітації й психічного здоров'я, а також посиленні готовності системи до надзвичайних ситуацій [11]. Ці дані на 14% більше порівняно з попередньою оцінкою RDNA4 (19,4 млрд дол. США), причому кількість пошкоджених закладів за цей час зросла на 36,7%

[4]. У структурі загальних потреб на відновлення соціального сектору, охорона здоров'я (23,6 млрд дол. США) поступається лише житлу (89,8 млрд дол. США) та освіті (33,5 млрд дол. США), формуючи разом із ними 180,1 млрд дол. США, тобто майже третину сукупних потреб країни на відновлення (587,7 млрд дол. США) [11].

Втрати системи охорони здоров'я доцільно розглядати не лише як галузеві збитки, а і в межах теорії людського капіталу, зокрема моделі здоров'я як капітального активу М. Гроссмана (Grossman health capital model). Згідно з цією теорією, здоров'я населення є формою капіталу, що безпосередньо визначає пропозицію робочої сили, продуктивність праці та, як наслідок, інвестиційну привабливість економіки в довгостроковому періоді. У цьому сенсі руйнування медичної інфраструктури має подвійний економічний ефект: пряме (вартість пошкоджених активів) і опосередковане, відкладене в часі через погіршення показників здоров'я населення, зростання інвалідизації та скорочення тривалості працездатного періоду, що зрештою позначається на очікуваній нормі повернення інвестицій у людський капітал і, відповідно, на загальній

інвестиційній привабливості територій.

Відтак, комплексна оцінка економічних наслідків втрат у системі охорони здоров'я потребує врахування не лише фізичного масштабу руйнувань, а й втрати функціональної спроможності галузі та пов'язаних із цим економічних ефектів. Саме такий підхід дає змогу розмежувати безпосередні втрати матеріальних активів і більш тривалі втрати, зумовлені порушенням безперервності медичних послуг та їхнім впливом на людський капітал.

Табл. 4 ілюструє методологічно важливу відмінність між показником запасу, кількістю пошкоджених об'єктів і вартістю їх заміщення та недоотриманою доданою вартістю через порушення безперервності надання медичних послуг. Остання системно недооцінюється в публічному дискурсі, хоча саме вона точніше відображає втрату функціонального потенціалу галузі. Показники наведено за датами та періодами оцінювання, визначеними у відповідних джерелах. Дані про руйнування характеризують стан на зазначену дату, непрямі втрати містять прогнозну складову до кінця 2026 року, а потреби у відновленні стосуються 2026–2035 рр. Наведені показники не підсумовуються.

Таблиця 4

Втрати та потреби відновлення системи охорони здоров'я України

Показник	Значення
Прямі збитки інфраструктури (KSE, листопад 2024)	4,3 млрд дол. США
Кількість пошкоджених медичних об'єктів (KSE, листопад 2024)	1 554
Непрямі втрати за виручкою (лютий 2022 — грудень 2026., із прогнозовою складовою)	15,5 млрд дол. США
Непрямі втрати за доданою вартістю (лютий 2022 — грудень 2026 р., із прогнозовою складовою)	11,2 млрд дол. США
Пошкоджено/знищено об'єктів у складі закладів (МОЗ, 01.08.2026)	2 671 об'єкт / 850 закладів
З них зруйновано повністю (станом на 01.08.2026)	338 об'єктів / 126 закладів
Потреби у відновленні на 2026–2035 рр. (RDNA5), у т.ч.:	23,6 млрд дол. США
- відновлення надання медичної допомоги	11,0 млрд дол. США
- відбудова та модернізація інфраструктури	12,6 млрд дол. США
Приріст потреб порівняно з RDNA4	+14%

Джерело: складено на основі [3, 4, 11].

Зміна методології KSE Institute у 2026 році, яка об'єднала охорону здоров'я з культурою, спортом та адміністративними об'єктами в єдиний агрегат "суспільного сектору", співвідношення між зафіксованими прямими збитками (4,3 млрд дол. США) і оціненою потребою у відновленні на десятиліття (23,6 млрд дол. США) відповідає загальній логіці парадигми "відбудови на кращих засадах", яка передбачає не просте відтворення довоєнного стану інфраструктури, а її якісну модернізацію (розвиток первинної медичної допомоги, реабілітації та психічного здоров'я, посилення готовності до надзвичайних ситуацій), що системно закладає вищу вартість відновлення порівняно з вартістю завданої шкоди.

Важливим напрямом оцінювання економічних наслідків війни є визначення масштабів втрат та потреб у відновленні системи охорони здоров'я, яка зазнала як безпосередніх руйнувань, так і значного функціонального навантаження. На рис. 3 узагальнено основні складові таких втрат і розрахункові потреби у відновленні на 2026–2035 рр.

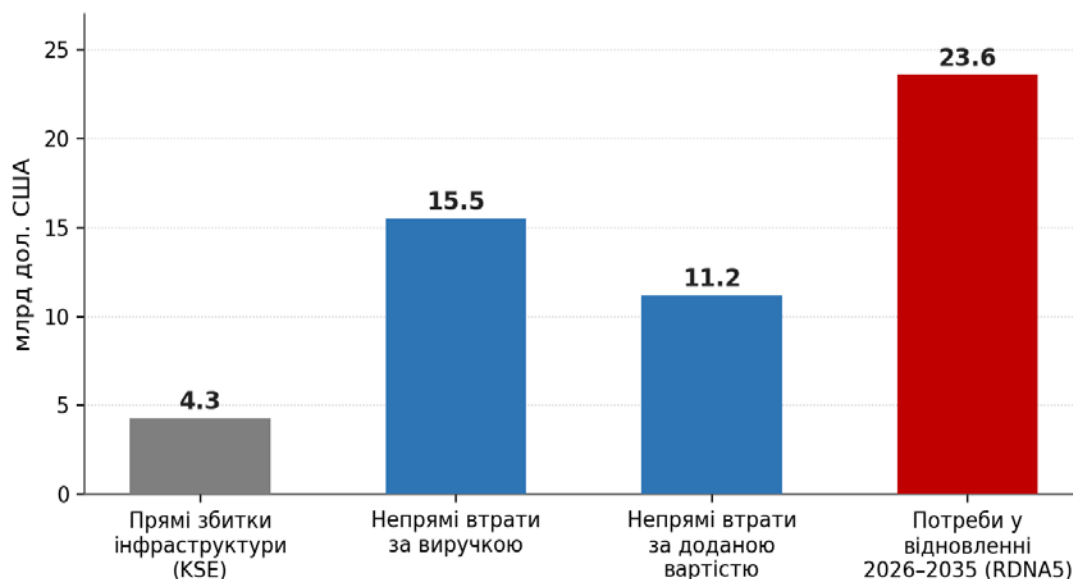

Рис. 3. Масштаб втрат і потреб системи охорони здоров'я України у грошовому вимірі, млрд. дол. США
Джерело: складено на основі [1, 9].

Як свідчать наведені дані, загальна потреба у відновленні системи охорони здоров'я становить 23,6 млрд дол. США, що суттєво перевищує обсяг прямих збитків інфраструктури (4,3 млрд дол. США). Процес зумовлено значними непрямими втратами за виручкою (15,5 млрд дол. США) та доданою вартістю (11,2 млрд дол. США). Таким чином, економічний вплив війни на систему охорони здоров'я має комплексний характер і виходить далеко за межі фізичного пошкодження її інфраструктури, що обґрунтовує необхідність довгострокового фінансування не лише відновлення, а й модернізації галузі.

Висновки. Узагальнена оцінка засвідчила, що сукупні прямі збитки економіки України станом на кінець 2025 року становлять 195,1 млрд дол. США, а непрямі втрати – 666,7 млрд дол. США. Інвестиційний вимір втрат виявився чи не найбільш вразливим: приплив прямих іноземних інвестицій скоротився на понад 95% у першому році війни і, попри часткове відновлення, у 2025 році знову знизився на чверть, не досягнувши довоєнного рівня, при цьому значна частка «відновленого» припливу є реінвестованим прибутком, а не новим капіталом. Бюджетний вимір демонструє структурний зсув на користь оборонних видатків (27,2% ВВП за початковим планом на 2026 рік) за одночасного зростання дефіциту й боргового навантаження понад 100% ВВП, яке лише частково компенсується зовнішнім фінансуванням, обсяг твердо підтверджених коштів покриває близько половини заявленої потреби на 2026 рік. Регіональний аналіз підтвердив концентрацію понад 80% втрат у прифронтових і прикордонних областях, тоді як західні регіони зазнають переважно опосередкованого фінансового навантаження.

Окремо розглянутий приклад системи охорони здоров'я підтвердив загальну логіку дослідження на

секторальному рівні: фіксовані прямі збитки (4,3 млрд дол. США, 2671 пошкоджений об'єкт у складі 850 закладів) є лише видимою частиною втрат, тоді як потреба у відновленні на наступне десятиліття (23,6 млрд дол. США) на порядок перевищує їх і формує суттєве додаткове навантаження на бюджет і зовнішнє фінансування, а регіональний розподіл руйнувань медичної інфраструктури повторює загальну географію прифронтових втрат. Перспективи подальших досліджень пов'язані з розробленням та апробацією індексу регіональних втрат економічного потенціалу як інструменту автоматизованого моніторингу і пріоритизації повоєнного відновлення.

Декларація щодо використання інструментів штучного інтелекту. В ході підготовки статті було використано інструменти генеративного штучного інтелекту (ChatGPT-4, OpenAI, 2025) для цілей пошуку та узагальнення літератури та покращення структури й логіки статті. Жоден текст, згенерований за допомогою штучного інтелекту, не використовувався без критичного редагування. Автори несуть повну відповідальність за науковість, точність та цілісність контенту.

Дослідження виконане в межах науково-дослідної роботи «Інституційно-функціональна адаптація системи громадського здоров'я для забезпечення повоєнного відновлення економічного та людського потенціалу України» (номер державної реєстрації 0125U000531).

This research was funded by the Ministry of Education and Science of Ukraine, grant number 0125U000531 («Institutional and functional adaptation of the public health system to post-war recovery of Ukraine's economic and human potential»).

Список використаних джерел:

1. World Bank, Government of Ukraine, European Commission, United Nations. Ukraine – Fifth Rapid Damage and Needs Assessment (RDNA5): February 2022 – December 2025. Washington, D.C. : World Bank, 2026. URL: <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released> (дата звернення: 09.06.2026).
2. Оцінка збитків RDNA5 на 2026 рік: Україна потребує 141 млрд дол. на відновлення. Кабінет Міністрів України. 2026. URL: <https://www.kmu.gov.ua/en/news/otsinka-zbytkiv-rdna5-na-2026-rik-ukraina-potrebuie-141-mlrd-na-vidnovlennia-iz-iakykh-34-vzhe-zabezpecheno-derzhbiudzhetom-ta-partneramy> (дата звернення: 09.06.2026).
3. Звіт про непрямі фінансові втрати економіки внаслідок військової агресії росії проти України до кінця 2026 року. Київ : KSE Institute, 2026. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2026/02/KSE-Institute_Losses-2026-Report-ua-2.pdf (дата звернення: 09.06.2026).
4. Звіт про прямі збитки інфраструктури від руйнувань внаслідок військової агресії Росії проти України станом на листопад 2024 року. Київ : Київська школа економіки, 2025. URL: https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf (дата звернення: 09.06.2026).
5. Hedegaard M., Hrytsenko L., Derkach L. Foreign direct investment in Ukraine: A pathway to sustainability. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice. 2025. Vol. 1, No. 60. Pp. 337–356. DOI: <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.60.2025.4638>
6. Оцінка обсягів прямих іноземних інвестицій, в яких наявні ознаки round tripping. Національний банк України. URL: https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FDI_round_tripping_ICL-DFS_pr.pdf (дата звернення: 09.06.2026).
7. Бюджет-2026: на оборону країни — 100% доходів. Міністерство фінансів України. 04.12.2025. URL: https://www.mof.gov.ua/uk/news/biudzhet-2026_100_dokhodiv_na_oboronu_kraini-5461 (дата звернення: 09.06.2026).
8. Caprile A., Peters T., Przetacznik J. Financing Ukraine in 2026 and 2027: Reparations loan, revision of long-term EU budget or alternative solution? Brussels : European Parliamentary Research Service, 2025. PE 779.267. URL: [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/779267/EPRS_BRI\(2025\)779267_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/779267/EPRS_BRI(2025)779267_EN.pdf) (дата звернення: 09.06.2026).
9. EU financial assistance to Ukraine. Council of the European Union. URL: <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/ukraine-solidarity-financial-support/> (дата звернення: 09.06.2026).
10. EU steps up support for Ukraine with almost €6 billion to cover its financial needs. European External Action Service. 13.11.2025. URL: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-steps-support-ukraine-almost-%E2%82%AC6-billion-cover-its-financial-needs_en (дата звернення: 09.06.2026).
11. Презентовано звіт RDNA5: потреби у відновленні сфери охорони здоров'я становлять 23,6 млрд доларів США. Міністерство охорони здоров'я України. 25.02.2026. URL: <https://moz.gov.ua/uk/prezentovano-zvit-rdna5-potrebi-u-vidnovlenni-sferi-ohoroni-zdorov-ya-stanovlyat-23-6-mlrd-dolariv-ssha> (дата звернення: 09.06.2026).
12. Нацбанк погіршив прогноз зростання ВВП України в II кв. 2026 року. Інтерфакс-Україна URL: <https://interfax.com.ua/news/economic/1166109.html> (дата звернення: 09.06.2026).

References:

1. World Bank, Government of Ukraine, European Commission, & United Nations. (2026). Ukraine – Fifth rapid damage and needs assessment (RDNA5): February 2022–December 2025. World Bank. <https://www.worldbank.org/en/news/press-release/2026/02/23/updated-ukraine-recovery-and-reconstruction-needs-assessment-released>
2. Cabinet of Ministers of Ukraine. (2026). Otsinka zbytkiv RDNA5 na 2026 rik: Ukraina potrebuie 141 mlrd dol. na vidnovlennia [RDNA5 damage assessment for 2026: Ukraine needs USD 141 billion for recovery]. <https://www.kmu.gov.ua/en/news/otsinka-zbytkiv-rdna5-na-2026-rik-ukraina-potrebuie-141-mlrd-na-vidnovlennia-iz-iakykh-34-vzhe-zabezpecheno-derzhbiudzhetom-ta-partneramy>
3. KSE Institute. (2026). Zvit pro nepriami finansovi vtraty ekonomiky vnaslidok viiskovoi ahresii Rosii proty Ukrainy do kintsia 2026 roku [Report on indirect financial losses to the economy as a result of Russia's military aggression against Ukraine through the end of 2026]. https://kse.ua/wp-content/uploads/2026/02/KSE-Institute_Losses-2026-Report-ua-2.pdf
4. KSE Institute. (2025). Zvit pro priami zbytky infrastruktury vid ruinuvan vnaslidok viiskovoi ahresii Rosii proty Ukrainy stanom na lystopad 2024 roku [Report on direct infrastructure damage from destruction caused by Russia's military aggression against Ukraine as of November 2024]. Kyiv School of Economics. https://kse.ua/wp-content/uploads/2025/02/KSE_Damages_Report-November-2024-UA.pdf
5. Hedegaard, M., Hrytsenko, L., & Derkach, L. (2025). Foreign direct investment in Ukraine: A pathway to sustainability. Financial and Credit Activity: Problems of Theory and Practice, 1(60), 337–356. <https://doi.org/10.55643/fcaptp.1.60.2025.4638>
6. National Bank of Ukraine. (n.d.). Otsinka obsiahiv priamykh inozemnykh investytsii, v yakykh naiavni oznaky round tripping [Estimation of foreign direct investment volumes showing signs of round tripping].

https://bank.gov.ua/admin_uploads/article/FDI_round_trippling_ICL-DFS_pr.pdf

7. Ministry of Finance of Ukraine. (2025, December 4). Biudzheth-2026: na oboronu krainy — 100% dokhodiv [Budget 2026: 100% of revenues for the country's defence]. https://www.mof.gov.ua/uk/news/biudzheth2026_100_dokhodiv_na_oboronu_kraini-5461

8. Caprile, A., Peters, T., & Przetacznik, J. (2025). Financing Ukraine in 2026 and 2027: Reparations loan, revision of long-term EU budget or alternative solution? European Parliamentary Research Service. [https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/779267/EPRS_BRI\(2025\)779267_EN.pdf](https://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/BRIE/2025/779267/EPRS_BRI(2025)779267_EN.pdf)

9. Council of the European Union. (2026). EU financial assistance to Ukraine. <https://www.consilium.europa.eu/en/policies/ukraine-solidarity-financial-support/>

10. European External Action Service. (2025, November 13). EU steps up support for Ukraine with almost €6 billion to cover its financial needs. https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/eu-steps-support-ukraine-almost-%E2%82%AC6-billion-cover-its-financial-needs_en

11. Ministry of Health of Ukraine. (2026, February 25). Prezentovano zvit RDNA5: potreby u vidnovlenni sfery okhorony zdorovia stanovliat 23,6 mlrd dolariv SShA [RDNA5 report presented: Health sector recovery needs amount to USD 23.6 billion]. <https://moz.gov.ua/uk/prezentovano-zvit-rdna5-potrebi-u-vidnovlenni-sferi-okhoroni-zdorov-ya-stanovlyat-23-6-mlrd-dolariv-ssha>

12. Interfax-Ukraine. (2026). Natsbank pohirshyv prohnoz zrostannia VVP Ukrainy v II kv. 2026 roku do 1,7% [The National Bank downgraded its forecast for Ukraine's GDP growth in Q2 2026 to 1.7%]. <https://interfax.com.ua/news/economic/1166109.html>

Дата надходження статті: 02.09.2026 р.

Дата прийняття статті до друку: 15.10.2026 р.

Дата публікації (оприлюднення) статті: 26.10.2026 р.

Стаття поширюється на умовах ліцензії Creative Commons Attribution License International CC-BY.